

Резніченко Н. Ю.,

*Запорізький обласний шкірно-венерологічний клінічний диспансер,
кафедра дерматовенерології та косметології
з циклом естетичної медицини ФПО
Запорізького державного медичного університету*

Резніченко Ю. Г.,

*Запорізький обласний шкірно-венерологічний клінічний диспансер,
кафедра дерматовенерології та косметології
з циклом естетичної медицини ФПО
Запорізького державного медичного університету*

Веретельник О. В.,

*Запорізький обласний шкірно-венерологічний клінічний диспансер,
кафедра дерматовенерології та косметології
з циклом естетичної медицини ФПО
Запорізького державного медичного університету*

Красько М. П.,

*Запорізький обласний шкірно-венерологічний клінічний диспансер,
кафедра дерматовенерології та косметології
з циклом естетичної медицини ФПО
Запорізького державного медичного університету*

Головкін А. В.,

*Запорізький обласний шкірно-венерологічний клінічний диспансер,
кафедра дерматовенерології та косметології
з циклом естетичної медицини ФПО
Запорізького державного медичного університету*

Бочарова В. В.,

*Запорізький обласний шкірно-венерологічний клінічний диспансер,
кафедра дерматовенерології та косметології
з циклом естетичної медицини ФПО
Запорізького державного медичного університету*

Пекліна Г. П.,

*Одеський медичний інститут
Міжнародного гуманітарного університету*

Бочаров В. А.,

*Одеський медичний інститут
Міжнародного гуманітарного університету*

Куц Л. В.,

*Медичний інститут
Сумського державного університету*

Гладчук В. Є.,

Донецький національний медичний університет імені Максима Горького

ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ КОСМЕТОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ДОДИПЛОМНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІВ І КОСМЕТОЛОГІВ

Анотація. В статті описані основні принципи викладання косметології під час додипломної та післядипломної освіти дерматовенерологів. Зроблено акцент на певній тематиці, що має практичне значення в роботі косметолога, зокрема зі спеціальності «провізор-косметолог».

Ключові слова: косметологія, додипломна та післядипломна освіта.

Постановка проблеми. Сучасна косметологія стала невід'ємною частиною не лише дерматовенерологічної

практики, але й предметом поглиблених наукових досліджень. Досить важко уявити собі лікування шкірних хвороб без врахування правильного косметологічного догляду, а інколи і специфічних косметологічних процедур. Але надання косметологічної допомоги не може відбуватись без дерматологічних знань [1, с. 5].

Так, наприклад, використання хімічних пілінгів (за відсутності протипоказань) дає позитивні результати при «некосметологічних» хворобах Дар'є, Девержи, іхтіозах. Лікування вугрової хвороби не може відбуватись без косме-

тологічної механічної екстракції комедонів, застосування пілінгів, лазерної корекції рубців пост-акне. Сьогодні вимагає від дерматовенеролога глибоких знань з косметології, а від практикуючого косметолога – дерматологічних знань, що необхідні на етапі вузівської підготовки, але які можливо отримати в процесі післядипломної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. При викладанні основ косметології (на тематичних курсах) на етапах як додипломної, так і післядипломної освіти ретельну увагу слід приділити наступним темам:

- 1) будова та функції шкіри;
- 2) діагностика стану шкіри та постановка дерматологічного та косметологічного діагнозу;
- 3) пілінги;
- 4) ін'єкційні методики в косметології;
- 5) апаратні методики в косметології;
- 6) клінічна фармакологія та косметологія;
- 7) основні естетичні проблеми шкіри та їх корекція.

Однією з актуальних тем практичних та лекційних занять на цих етапах є саме «Будова та функції шкіри». Оскільки знання щодо структури шкіри на різних рівнях (від молекулярного до органного), функціонування структурних утворень шкіри, нормальної і патологічної анатомії та фізіології шкіри дають глибоке розуміння фізіологічних і патологічних процесів, що мають місце у зовнішньому покрові організму. Це сприяє вибору оптимальних, найбільш ефективних і безпечних, індивідуалізованих косметологічних процедур для осіб з різними характеристиками шкіри. Розгляд цієї теми має відбуватись в аспекті нерозривності з практичною косметологією. Наприклад, патологічні зміни епідермісу у випадках кератодермій → гіпертрофія рогового шару епідермісу за умов збереження його нормальної структури → можливість косметологічної корекції шляхом проведення хімічних пілінгів [2].

При розгляді теми «Діагностика стану шкіри» особливу увагу слід приділяти не лише особливостям візуального огляду, пальпації, але й таким сучасним інструментальним методам, як ультразвукове дослідження шкіри, термографія, використання лампи Вуда, трихосканування, хроматографія та ін.

Слід також робити акцент на особливостях постановки діагнозу косметологічним пацієнтам. При цьому слід враховувати не лише наявність патологічних утворень на шкірі, але й тип і колір шкіри, її однорідність або неоднорідність, наявність ознак фізіологічного та фотостаріння, тип старіння, оскільки всі ці параметри сприятимуть формуванню алгоритму у виборі найбільш ефективного та безпечного плану косметологічного ведення пацієнта. Так, наприклад, наявність комедональної форми вугрової хвороби є прямим показанням до проведення курсу хімічних пілінгів, але у осіб з III-VI типом шкіри за Фіцпатриком використання цієї методики може призвести до дисколорації шкіри. Відповідно, перед проведенням хімічних пілінгів у таких випадках необхідно оцінювати критерії ризику/користі.

При розгляді тем «Пілінги», «Ін'єкційні методики в косметології», «Апаратні методики в косметології» велика увага має приділяти не лише алгоритмам проведення процедур, але й загальним і індивідуальним показанням до них, абсолютним і відносним протипоказанням, можливим побічним ефектам та ускладненням після їх проведення, профілактиці.

Оскільки пілінги стали розповсюдженою процедурою, яка проводиться як з лікувальною, так і з профілактичною метою, під час лекційних і практичних занять з цієї теми слід окремо розглядати фізичні (шліфовку мікрочастинами, механічну дермабразію, ультразвуковий і лазерний пілінги); хімічні (фруктовими кислотами, трихлороцетовою кислотою, фенолом), ензимні пілінги (ферментами рослинного та тваринного походження). На практичних заняттях з косметології, присвячених хімічним і ензимним пілінгам, обов'язково повинні розглядатись пілінгові суміші, критерії їх вибору, алгоритми проведення поверхневих і середніх хімічних пілінгів, передпілінгова підготовка та постпілінгова реабілітація [6; 7].

Тема «Ін'єкційні методи в косметологічній практиці» є дуже великою за обсягом матеріалів, отже окремі практичні заняття потрібно присвячувати складовим темам. Ми радимо проводити окремі заняття за наступними підрозділами цієї теми: «мезотерапія», «біоревіталізація», «редермалізація», «біорепарація». Беручи до уваги актуальність, складність у виконанні, можливість тяжких побічних ефектів та ускладнень при проведенні певних ін'єкційних методик у косметологічній практиці, нами пропонується декілька лекційних і практичних занять проводити за наступними темами: «контурне моделювання гіалуроновою кислотою», «контурне моделювання гідроксиапатитом кальцію», «контурне моделювання полімолочною кислотою», «плазмофлінг», «ін'єкції аутофіброblastів».

Лекційний матеріал з наведених підрозділів повинен включати у себе показання та протипоказання до даних методик, їх можливі побічні ефекти та ускладнення, а практичні заняття мають бути присвячені технікам проведення процедур (починаючи з бесіди лікаря з пацієнтом, підписання інформованої згоди та закінчуючи реабілітацією особи в постін'єкційний період).

Окремі практичні заняття повинні мати на меті ознайомлення лікаря з особливостями ін'єкцій препаратів на основі ботулотоксину. Ці підрозділи теми присвячені загальним принципам введення ботулотоксину в організм людини, усуненню мімічних зморшок, корекції асиметрії обличчя, корекції форми обличчя, корекції гіпергідрозу.

Оскільки в практичній діяльності косметолога часто зустрічаються клінічні випадки, що вимагають одночасного застосування різних ін'єкційних методик, які потрібно правильно підібрати не лише за хімічним складом, але й за послідовністю проведення процедур, перервами між різними курсами, можливими комбінаціями протягом певного часового періоду, слід відокремити окремі практичні заняття, які були б присвячені ін'єкційній корекції верхньої та нижньої частини обличчя, зони шиї та «декольте». Протягом цих занять слід приділяти увагу як загальним принципам і алгоритмам комбінації різних процедур, так і розбору клінічних випадків.

Тематика ін'єкційних методів в косметології не повинна обмежуватись лише корекцією шкіри обличчя. Актуальними є також й інші теми: склеротерапія, ін'єкційний ліполіз та ін.

Практичні заняття за темою «Апаратні методики в косметологічній практиці» залежать від інструментального оснащення приміщень, пристосованих для відповідного навчання. Враховуючи розвиток приватної медицини, чисельність клінік, що оснащені новітнім косметологіч-

ним обладнанням, лекційний матеріал з даної теми має містити принципи, показання та протипоказання, основні алгоритми та технологію виконання найбільш поширених апаратних методик. Повинні бути розглянуті кріотерапія та кріодеструкція, дарсонвалізація, електрофорез, електростимуляція та електроліполіз, лазерні технології (лазерна шліфівка, ліполіз, епіляція, фотоомолодження), радіохвильова терапія. На практичних заняттях за умов малого оснащення учбових приміщень косметологічним обладнанням велику роль відіграють навчальні фільми з наведених методик.

Надзвичайно важливе місце належить ознайомленню з клінічною фармакологією та з практичним застосуванням косметологічних засобів. Метою цього навчального курсу, перш за все, є формування розуміння основних складових косметичних засобів і механізмів їх дії та взаємодії між собою. Також слід розглядати класифікацію косметичних засобів та їх складових, механізм їх дії, проникність до різних шарів шкіри, фактори, що можуть впливати на цей процес [3; 4; 9]. Окремо мають бути розглянуті гігієнічні засоби по догляду за шкірою та тілом (засоби для очищення шкіри та зняття макіяжу, шампуні, засоби для гоління, дезодоранти, засоби по догляду за ротовою порожниною), засоби для естетичного догляду за шкірою та її придатками (креми, маски, гомажі, скраби та ін.), декоративна косметика (пудри, тональні засоби, губні помади, декоративна косметика для очей та ін.).

Висновки. Під час викладання косметології в процесі додипломної та післядипломної освіти відповідних спеціалістів ретельна увага повинна приділятися основним розділам косметологічної теорії та практики, освіта має нести практичну направленість і теоретичне обґрунтування для подальшого застосування отриманих знань лікарями як в лікуванні дерматологічної патології, так і корекції естетичних недоліків, провізорами-косметологами – для контролю якості косметологічних засобів.

Література:

1. Мавров И.И. Анализ частоты, характера, возрастных аспектов обращаемости в косметологические клиники / И.И. Мавров, В.А. Цепколенко // Дерматология и венерология. – 2003. – № 3 – С. 45–47.
2. Медведева И.И. Справочник врача-дерматокосметолога / И.И. Медведева. – Киев : ООО «Доктор-Медиа», 2011. – 152 с.
3. Основи охорони жінок та дітей в Україні / Г.І. Резніченко, Ю.Г. Резніченко, В.Ю. Потебня, Н.Ю. Резніченко. – Запоріжжя : Просвіта, 2008. – 132 с.

4. Перинатальні проблеми великого промислового міста України / О.М. Лук'янова, Ю.Г. Резніченко, Ю.Г. Антипкіна [та ін.] – Запоріжжя : Просвіта, 2006. – 356 с.
5. Проценко Т.В. Медицинская косметология в Украине: состояние проблемы / Т.В. Проценко // Дерматовенерология. Косметология. Сексопатология. – 2007. – № 1–4 (10). – С. 246–248.
6. Резніченко Н.Ю. Законодательная база и особенности последипломного преподавания косметологии / Н.Ю. Резніченко, В.А. Бочаров, Ю.Г. Резніченко [и др.] // Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики. – 2010. – № 2. – С. 111–114.
7. Резніченко Н.Ю. Державне управління процесами медичного забезпечення дітей та жінок. – Запоріжжя : Просвіта, 2009. – 108 с.
8. Резніченко Н.Ю. Охорона здоров'я дітей і жінок в Україні: законодавство, стан здоров'я, шляхи вдосконалення / Н.Ю. Резніченко, Ю.Г. Резніченко, Г.І. Резніченко. – Запоріжжя : Просвіта, 2007. – 188 с.
9. Резніченко Ю.Г. Юридичні та етичні аспекти регулювання лікарської практики та проведення клінічних випробувань / Ю.Г. Резніченко, Г.І. Резніченко, Н.Ю. Резніченко. – Запоріжжя : Просвіта, 2010. – 140 с.

Резніченко Н. Ю., Резніченко Ю. Г., Веретельник А. В., Красько Н. П., Головкин А. В., Бочарова В. В., Пеклина Г. П., Бочаров В. А., Куц Л. В., Гладчук В. Е. Преподавание основ косметологии в процессе до и последипломного образования дерматовенерологов и косметологов

Аннотация. В статье изложены основные принципы преподавания косметологии во время додипломного и последипломного образования дерматовенерологов. Акцент делается на определенной тематике, которая имеет практическое значение в работе косметолога, в том числе по специальности «провизор-косметолог».

Ключевые слова: косметология, додипломное и последипломное образование.

Reznichenko N., Reznichenko Yu., Veretelnyk O., Krasko M., Golovkin A., Bocharova V., Peklina G., Bocharov V., Kuts L., Gladchuk V. Basic course in cosmetological prior to and post-graduate education of dermatovenerologist and cosmetologists

Summary. The article is devoted to main principles of prior to and post-graduate cosmetological education of dermatovenerologists and cosmetologists. The main themes, which are very important in cosmetological practice, are given in the article, including in «pharmacist cosmetologist».

Key words: cosmetology, prior to and post-graduate education.